

Sygn. akt II UK 417/17

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku S. Spółka z o.o. w R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego A. P.
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. oddalił apelację płatnika składek S. Spółki z o.o. w R. (dalej jako płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w J. z dnia 2 marca 2016 r. oddalającego odwołanie płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 28 sierpnia 2012 r. ustalającej wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanego A. P. podlegającego ubezpieczeniom jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek w okresie od stycznia 2008 r. do grudnia 2010 r.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że w ramach zawartych umów zlecenia z dnia 1 października 2001 r. i z dnia 1 stycznia 2007 r., których przedmiotem była produkcja tarcicy i innych wyrobów z drewna, obsługa maszyn, urządzeń i środków

transportu, konserwacja, naprawa i remonty środków trwałych oraz zadania zlecone przez zleceniodawcę, zainteresowany A. P. w rzeczywistości wykonywał wyłącznie pracę kierowcy, a jego wynagrodzenie zależne było od liczby oraz długości pokonywanych tras i rodzaju przewożonych materiałów. Wobec tego, określenie przez strony w każdej z umów odmiennie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe - w pierwszej jako kwotę aktualnej wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, w drugiej jako wynagrodzenie uzależnione od rodzaju wykonanych czynności (wynagrodzenie ustalone kwotowo), stanowiło *de facto* fikcyjną praktykę. Natomiast rzeczywistym celem drugiej umowy zlecenia (z 2007 r.) była chęć zmiany dotychczasowych zasad ustalania wynagrodzenia i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, aby w ten sposób doprowadzić do naliczania składek od niższych podstaw wymiaru niż kwota faktycznie otrzymywanego wynagrodzenia. Płatnik składek nie udowodnił jednak, że obok umowy zlecenia, w której wynagrodzenie zostało określone kwotowo, istniała konieczność zawarcia innej umowy, z uwagi na brak realnej możliwości ustalenia wynagrodzenia za powierzone do wykonania zlecenie. Tym samym nie wykazał, że istniały uzasadnione podstawy do zawarcia umowy zlecenia, w której składki mogły być odprowadzane od kwoty minimalnego wynagrodzenia, a nie od faktycznie uzyskanego wynagrodzenia. Przede wszystkim płatnik nie wykazał, że zainteresowany wykonywał zlecenia nietypowe, skoro świadczył wyłącznie usługi w charakterze kierowcy. Wobec powyższego ustalenia, rzeczywistą podstawę wymiaru składek stanowi kwota faktycznie osiągniętego za dany miesiąc wynagrodzenia, stosownie do art. 18 ust. 7 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 dalej: ustawa systemowa).

W skardze kasacyjnej od tego wyroku płatnik składek zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. Domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego i poprzedzającej go decyzji przez zastosowanie właściwej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zainteresowanego A. P. na poziomie sprzed daty wydania zaskarżonej decyzji oraz zasądzenia kosztów postępowania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania

sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego - art. 18 ust. 3 i 7 ustawy systemowej, przez jego błędną wykładnię skutkującą zastosowaniem wobec zainteresowanego niewłaściwej metody określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, tj. niezastosowanie zadeklarowanej w umowie z dnia 1 października 2001 r. kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zastąpienie jej kwotą wynagrodzenia faktycznie uzyskiwanego przez zainteresowanego przychodu (tj. wbrew dyspozycji art. 18 ust. 3 i 7 ustawy systemowej), w sytuacji, gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów winna skutkować zastosowaniem jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne kwoty zadeklarowanej, tj. według treści postanowień umowy zlecenia z dnia 1 października 2001 r., gdyż w żadnej z umów łączących strony dla pracy faktycznie wykonywanej przez zainteresowanego (jako kierowca) nie określono odpłatności za jej wykonywanie w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnej.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do następujących pytań:

1) czy w przypadku zawarcia po sobie dwóch niezależnych od siebie umów zlecenia przez te same strony następuje automatyczna zmiana ustalonej przez nie we wcześniejszej umowie zlecenia zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, jako kwoty zadeklarowanej (art. 18 ust. 7 ustawy systemowej) na podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w postaci kwoty faktycznie uzyskiwanego przychodu w sytuacji, gdy wcześniejsza umowa przewidywała tzw. zadeklarowaną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, a wysokość wynagrodzenia nie była w niej określona kwotowo, zaś późniejsza umowa zlecenia przewidywała określone stawki godzinowe za wykonywaną pracę choć faktycznie nigdy nie była wykonywana, a zleceniobiorca nie uzyskał z jej tytułu jakiegokolwiek przychodu?;

2) czy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne określoną w art. 18 ust. 7 ustawy systemowej można zastosować także w sytuacji, gdy

zleceniobiorca wynagrodzenie ma wypłacane w postaci określonej sumy pieniężnej, przy czym w treści umowy nie przewidziano stawek wynagrodzenia, a jego wysokość jest ustalana przez zleceniodawcę po zakończeniu każdego miesiąca w zależności od takich czynników jak rodzaj, ilość danej pracy, stopień jej trudności, stopień zaangażowania i dyspozycyjności zleceniobiorcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Chodzi więc o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Przestawione w skardze zagadnienia prawne opierają się na założeniu, że strony zawarły dwie niezależne od siebie umowy zlecenia. Wobec braku zarzutów naruszenia przepisów postępowania w podstawach skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy był związany miarodajnym ustaleniem faktycznym oraz kontestowaną oceną prawną, która usuwała się spod rozeznania kasacyjnego (art. 398³ § 3 k.p.c.). Wynikało z nich jednoznacznie, że sporne umowy wobec tożsamości obowiązków stron, rozbieżności względem czynności podejmowanych przez zainteresowanego oraz rzeczywistego sposobu wynagradzania, nie są dwiema niezależnymi od siebie umowami zlecenia, gdyż w ramach obu umów wykonywał on te same czynności kierowcy, a więc nie było podstaw do różnicowania zasad ustalania wynagrodzenia w każdej z tych umów. Wobec tego, będąc związanym ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, Sąd Najwyższy jest zobligowany do stwierdzenia, że wskazane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne nie mieści się w ustalonych przez sądy okolicznościach sprawy, co dyskwalifikuje możliwość przyjęcia skargi do rozpoznania z powołaniem na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Sformułowane w skardze „zagadnienia prawne” wykraczają bowiem poza podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku.

Ponadto przedstawione zagadnienia nie jawią się jako istotne, ponieważ nie istnieją wątpliwości co do wykładni przytoczonych w nim przepisów. Pełnomocnik skarżącego sam wskazuje, że brzmienie tych przepisów nie nastrocza wątpliwości interpretacyjnych, a problem pojawia się przy bardziej złożonym stanie faktycznym. Sąd Apelacyjny w skarżonym wyroku również stwierdza, że zaprezentowana przez skarżącego wykładnia art. 18 ust. 1, 3 i 7 ustawy systemowej jest akceptowalna, jednak nie odpowiada to ustalonym w sprawie okolicznościom, co świadczy o tym, że wskazane w skardze zagadnienie nie odpowiada wymogom wskazanym w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.